

předčasně penzionován, stejně jako jeho manželka, ale podařilo se mu získat místo archiváře a knihovníka v redakci Lidových novin.

Po válce se vrátil ke svému původnímu povolání středoškolského profesora. Již v zimním semestru 1946–1947 byl povolán na nově vzniklou Pedagogickou fakultu MU, kde přednášel československé a slovanské dějiny. Stal se rovněž ředitelem historického semináře. V roce 1947 se habilitoval pro obor polské dějiny na Filozofické fakultě MU na základě habilitační práce o tajných polských spolcích v Haliči v letech 1831–1842. V roce 1948 byl jmenován mimořádným profesorem slovanských dějin na Pedagogické fakultě MU. V letech 1952–1955 zastával funkci proděkana pro vědecký výzkum nejprve na Pedagogické fakultě MU a po její transformaci na Vyšší pedagogické škole. Od roku 1954 byl vedoucím katedry dějepisu a ústavy.

Politicky byl od roku 1946 příslušníkem Československé strany národněsocialistické, po únorovém převratu vstoupil v rámci tzv. Gottwaldovy výzvy do KSČ. Angažoval se ve Společnosti pro kulturní styky s Polskem, Svazu československo-sovětského přátelství, Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, Historické společnosti při ČSAV a Matici moravské.

O Hájkovy práce z polských dějin a dějin česko-polských vztahů druhé poloviny 19. století projevil zájem i polští badatelé. V rukopisu zůstaly nejen jeho přednášky, ale i obsáhlý přehled polských dějin po roce 1795. Tvůrčí činnost Zdeňka Hájka přetrhla jeho náhlá smrt 2. ledna 1958. Na jeho odkaz se snaží navazovat i dnešní pracovníci katedry historie Pedagogické fakulty MU, kteří úspěšně rozvíjejí badatelské kontakty se svými polskými kolegy.

J. Vaculík

Albert Kutal (9. 1. 1904 Hranice na Moravě – 27. 12. 1976 Brno)

Albert Kutal vystudoval na brněnské univerzitě dějiny umění u Eugena Dostála, svá studia zakončil obhájením disertační práce na téma portálu tišnovského kláštera v Předklášteří. Ještě při studiích, v letech 1926–1928, se věnoval také odborné muzejní práci v uměleckohistorickém oddělení Zemského muzea v Brně. V muzejní praxi i nadále pokračoval a v Zemském muzeu v Brně do roku 1942 zastával funkci přednosta obrazárny. Po druhé světové válce se pak stal zemským muzejním radou a správcem zemské galerie při Zemském muzeu v Brně, a to konkrétně v letech 1945–1948. Díky jmenované praxi se Albert Kutal vypracoval do pozice vynikajícího muzejního znalce a tuto praktickou složku profesně prolínal s pedagogickým působením. V roce 1939 se stal soukromým docentem dějin umění na Masarykově univerzitě v Brně a později se v rámci obnovy poválečných dějin umění podílel na programu mimořádného letního semestru, který zahájil přednáškou České malířství doby lucemburské. V roce 1945 získává pozici ředitele semináře dějin umění MU v Brně, ve které setrval do roku 1952, kdy došlo k reorganizaci fakulty, a Kutal se stává do roku 1961 vedoucím semináře dějin umění v rámci větší katedry dějin umění, zahrnující vedle dějin umění také hudební vědu, estetiku a klasičtější archeologii (vedoucím celé katedry se stal Jan Racek). V pozici profesora dějin umění pak působil Albert Kutal na brněnské katedře do roku 1971.

Odborné směřování Alberta Kutala se formovalo již v průběhu výzkumů v obrazárně Zemského muzea, kde získal první podněty pro další práci, zejména díky přípravě výstavy gotického sochařství

na Moravě v roce 1935. Výzkumu středověkého umění pak zasvětil celý svůj život; habilitační spis o moravské dřevěné plastice první poloviny 14. století předložil roku 1939 a vědeckou kariéru završil v roce 1963 doktorátem věd na téma České gotické sochařství 1350–1450. Hlavní syntetizující práci na dané téma pak vydal v roce 1972 pod názvem České gotické umění.

Základem uměleckohistorického bádání mělo být podle Alberta Kutala přesné a detailní znalectví. V linii precizní znalecké analýzy, snažící se o vytvoření vývojových řad, publikoval svou dnes již klasickou práci, interpretující krásné Madony ve dvou skupinách – kolem Mistra krumlovské Madony a Mistra toruňské Madony.

Vedle hlavního těžiště své odborné činnosti, koncentrované na oblast středověkého umění, směřoval Kutal svůj zájem také k modernímu umění: Monograficky zpracoval například díla malířů Antonína Procházky a Jaroslava Krále.

R. Miltová

Devadesát let od narození doc. MUDr. Milana Nermuta, CSc.

Na Masarykově univerzitě je asi už jen pár pamětníků, kteří by si mohli připomenout jméno Milan Nermut. Ve skutečnosti na univerzitě pobyl jen krátce – vystudoval lékařskou fakultu a necelých 10 let byl asistentem biologického ústavu. Teprve v emigraci se rozvinul jeho experimentátorský talent a stal se jedním z předních virologů a elektronových mikroskopiků. To už o něm věděli jen specialisté a jeho blízcí přátelé.

Milan Nermut se narodil v Kyjově 19. března 1924. V r. 1945 nastoupil jako stu-

dent na lékařskou fakultu do Brna, kde také začala – po promoci a prodloužené vojenské službě – v roce 1953 jeho kariéra jako asistenta a odborného asistenta biologického ústavu. Perspektiva učitelské kariéry byla však brzy ukončena, neboť Milan Nermut byl kvůli své apolitičnosti zařazen mezi neperspektivní pracovníky a musel si práci hledat jinde. V letech 1963 – 1965 pracoval na Mikrobiologickém ústavě ČSAV v Praze a další 4 roky na Virologickém ústavě SAV v Bratislavě. V roce 1967 se habilitoval na brněnské přírodovědecké fakultě a stal se docentem mikrobiologie. V roce 1969 emigroval a od roku 1971 až do roku 1989 pracoval jako vedoucí vědecký pracovník na National Institute for Medical Research v Londýně. Po ročním pobytu na Univerzitě v Madridu byl až do r. 2003 výzkumným pracovníkem v National Institute for Biological Standards and Control v South Mimms nedaleko Londýna. Zemřel v Londýně 22. 12. 2009.

Rád bych krátce zmínil počátky jeho vědecké kariéry na lékařské fakultě v Brně.

V nově konstituovaném biologickém ústavu se po r. 1945 začala formovat kolem prof. Ferdinanda Herčíka početná skupina mediků – volentérů, zanícených pro vědu. Prof. Herčík je dovedl inspirovat pro experimentální i teoretickou biologii, učil je zásadám vědecké práce, podporoval jejich iniciativu a experimentální invenci. Studentům určil výzkumné úkoly, jmenoval vedoucí pracovních skupin a na pravidelných schůzkách koordinoval postup práce. Ani ideologické a politické vlny a bouře té doby neodradily mladé adepty vědy od experimentální práce: ze skupiny těchto poválečných studentů vzešla generace význačných biofyziků, buněčných a molekulárních biologů a genetiků, kteří šířili dobré jméno československé vědy a Herčíkovy školy. Milan Nermut je jedním z nich.